

HANDLINGSPLAN FÖR KULTUR I SKOLAN

- ETT LÖFTE OM KULTUR I FÖRSKOLEKLASS OCH SKOLA

Kils kommun	Postadress	Besöksadress	Telefon +46 (0)554-191 00	Bankgiro 109-6510
	Box 88	Kommunhuset	Fax +46 (0)554-163 16	PlusGiro 12 21 10-0
	665 23 Kil	Ö Torggatan 2D	E-post kommun@kil.se	Organisationsnummer 212000-1751

BARNKONVENTIONEN

ARTIKEL 31

2. Konventionsstaterna skall respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och skall uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt för rekreations- och fritidsverksamhet¹.

FN:S ALLMÄNNA FÖRKLARING OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

ARTIKEL 27

1. Var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner².

NYA NATIONELLA KULTURPOLITISKA RÅD

I regeringens proposition Tid för kultur står det att ”kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling”³. En av riktlinjerna för att uppnå dessa mål är att ”särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur”⁴.

KULTUR KOPPLAT TILL SKOLANS VÄRDEGRUND OCH UPPDRAG

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, är kulturen i skolan genomgående viktig. ”Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där”⁵. Det är viktigt att skolan inser värdet i den kulturella mångfalden och hur delaktigheten i det gemensamma kulturarvet bidrar till att bygga en trygg identitet för våra barn och ungdomar. I skolans uppdrag finns beskrivet hur elevernas harmoniska utveckling ska främjas genom olika innehåll och arbetsformer. Varje elev ska stimuleras till att växa med sina uppgifter och möta olika kunskapsformer som är del av en helhet. ”I skolarbetet ska de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas”⁶.

¹ Barnkonventionen, FN:s konvention om barnets rättigheter

² FN:s konventioner om mänskliga rättigheter

³ Regeringens proposition, 2009/10:3, Tid för kultur, s. 26

⁴ Regeringens proposition, 2009/10:3, Tid för kultur, s. 26

⁵ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, s. 7

⁶ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, s. 10

Elevernas upplevelse av olika uttrycksformer och uttryck för kunskap är viktig. ”Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig”⁷.

KULTUR KOPPLAT TILL ÖVERGRIPANDE MÅL OCH RIKTLINJER

SKOLAN SKA ANSVARA FÖR ATT VARJE ELEV EFTER GENOMGÅNGEN GRUNDSKOLA⁸:

- kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt sätt
- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga
- kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden
- har fått kunskaper om och insikt i det svenska, nordiska och västerländska kulturarvet samt fått grundläggande kunskaper om de nordiska språken,
- har fått kunskaper om de nationella minoriteternas (judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar) kultur, språk, religion och historia,
- kan samspela i möten med andra människor utifrån kunskap om likheter och olikheter i livsvillkor, kultur, språk, religion och historia,
- kan använda kunskaper från de naturvetenskapliga, tekniska, samhällsvetenskapliga, humanistiska och estetiska kunskapsområdena för vidare studier, i samhällsliv och vardagsliv,
- kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud

Alla som arbetar i skolan ska ”främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön”⁹. Vidare ska varje elev ha ”inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv”¹⁰. Enligt riktlinjerna ska dessutom läraren svara för att eleverna ”får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till

⁷ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, s. 10

⁸ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, s. 13

⁹ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, s. 15

¹⁰ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, s. 17

att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad, verka för att flickor och pojkar får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen och svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer”¹¹. Alla som arbetar i skolan ska också verka för att kontakter med kulturliv skapas och också bidra till att elevens senare val i livet inte ”begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund”¹².

NY STRUKTUR FÖR ARBETET MED KULTUREN I SKOLAN

Från och med 1 januari 2012 gör Kils kommun en tydligare satsning på kulturen i förskoleklass och skolan. Detta genom att en ny struktur för arbetet har satts och att en helt ny kultursamordningstjänst har skapats inom barn- och utbildningsförvaltningen. ”Kulturen har i de nya styrdokumenterna lyfts fram på ett ännu tydligare sätt än tidigare. Det är viktigt att involvera kulturen i det dagliga arbetet både inom förskoleklass och skolan. Det är viktigt och troligen nödvändigt att uppdraget lyfts fram och en struktur för kulturen skapas inom förvaltningen”¹³.

Kils kommun är geografiskt sett en relativt stor kommun, med sammanlagt 7 skolor årskurs F-6 och en högstadieskola vilken är belägen centralt i orten. Varje rektor har inför årsskiftet utsett ett kulturombud på sin skola. Kulturombudet ska ha pedagogisk kompetens och också ett tydligt intresse för kulturfrågor i skolan. Kulturombuden bildar tillsammans grundskolans kulturkommitté och består alltså av 7 kulturombud för de lägre årskurserna, 1 kulturombud för högstadiet samt kommunens kultursamordnare.

KULTUROMBUDENS UPPGIFTER:

- *Ansvara för att eleverna genom elevrådet eller annat forum på skolan engageras i hela processen och nedan uppräknade uppgifter*
- Vara länken mellan sin skola och kultursamordnaren
- Tänka övergripande; kulturinsatser, estetiska läroprocesser kopplat till läroplan och skolans konstområde
- Vara sin skolas representant för kulturinsatser inom ramen för skapande skola bidraget
- Ha beslutanderätt för sin skola i samråd med övriga kulturombud – vid prioritering av insatser

¹¹ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, s. 15

¹² Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, s. 17

¹³ Sammanträdesprotokoll, BUN § 123, Dnr 11/140, Förslag till struktur för arbete med kultur i skolan i Kils kommun

- Delta i ombudsträffar tillsammans med kultursamordnare
- Delta i utbudsträffar i den mån det är möjligt
- Kontinuerligt informera samtliga på skolan om de aktuella kulturinsatserna
- Se till att önskemål till ansökan samlas in på valfritt tillvägagångssätt
- Ansvara för att affischer och information sätts upp på skolan
- Ta emot kulturutövaren på sin skola
- Ansvara för att varje kulturinsats utvärderas av varje berörd lärare och klass

KULTURSAMORDNARENS UPPGIFTER:

- Sammanställa önskemål och presentera övergripande förslag utifrån dessa
- Tillsammans med skolhuvudmannen ansvara för handlingsplan, ansökan, redovisning och utvärderingar
- Tänka övergripande; kulturinsatser, estetiska lärprocesser kopplat till läroplan
- Tillhandahålla lärarhandledningar, upprätta formulär för utvärdering m.m.
- Försäkra sig om elevmedverkan från samtliga skolor
- Löpande informera nämnd, förvaltningschef och rektorer
- Uppdatera hemsidan löpande
- Ha löpande kontakt med Statens Kulturråd och se till att alla aktuella anvisningar följs
- Ha den övergripande kontakten med kulturutövarna och se till att det praktiska fungerar

LÖFTE OM KULTUR I FÖRSKOLEKLASS OCH SKOLA

Från och med den 1 januari 2012 införs samtidigt ett kulturlöfte för samtliga barn och ungdomar från årskurs F-9. Utifrån medborgarperspektivet är ett av de övergripande och nämndspecifika politiska målen för verksamheten år 2012-2014 att ”alla barn och elever i Kil ska uppleva minst 2 kulturinslag per läsår och kunna pröva på fritidsaktiviteter under skoltid”¹⁴. Strategin för att uppfylla detta mål är att ”vi erbjuder olika kulturinslag beroende på ålder och samverkar med föreningar inom idrottslyftet”¹⁵.

¹⁴ Sammanträdesprotokoll, BUN § 115, Dnr BUN 11/52, Budget 2012 samt plan 2013-2014, innehållande målspecifikation, s. 4 (20)

¹⁵ Sammanträdesprotokoll, BUN § 115, Dnr BUN 11/52, Budget 2012 samt plan 2013-2014, innehållande målspecifikation, s. 4 (20)

Kulturlöftet är baserat utifrån våra lokala och nationella kulturpolitiska mål, skolans läroplan, FN:s barnkonvention samt FN:s konventioner om mänskliga rättigheter. Kulturlöftet lägger stor vikt vid Statens Kulturråds riktlinjer vad gäller kulturinsatser för skolan:

- Allas rätt till kultur – insatserna riktas till samtliga förskolebarn och skolbarn i kommunen
- Säkerställning av kvalitet i form av professionella kulturutövare
- Tydligt koppla insatserna till skolans arbete i de ordinarie ämnena och långsiktigt integrera kulturella och konstnärliga uttryck
- Öka samverkan och kontakt mellan skola och kulturutövare
- Eleverna ska genomgående vara delaktiga i processen
- Öka tillgången till alla kulturens uttrycksformer och möjligheter till eget skapande

ÖVERGRIPANDE KONSTOMRÅDEN

Vi har valt att från och med januari 2012 arbeta utifrån 3 övergripande konstområden:

- Bild – Slöjd/Konsthantverk
- Musik – Dans
- Litteratur/Berättande – Drama

Våra 7 låg- och mellanstadieskolor, inklusive förskoleklass kommer att delas upp i tre skolområden, där varje område har ett övergripande konsttema per läsår.

Skolan väljer själv i hur stor utsträckning som området ska beröra och inkluderas i det ordinarie arbetet. Vid läsårets slut redovisar varje skola sitt arbete, vilka aktörer de samarbetat med och senare hur utvärderingen ser ut. På det här viset kan skolorna delge varandra erfarenheter och kommunikationen och samverkan skolorna emellan stärks.

KONKRETA EXEMPEL PÅ VAD KONSTOMRÅDENA KAN HANDLA OM

BILD – SLÖJD/KONSTHANTVERK

Skolområdet som har detta område som övergripande tema kan arbeta utifrån flera uttryck som exempelvis animation, arkitektur, design, film, foto, hantverk media, slöjd och visuell konst. Skolans bild- och slöjddämne har här möjlighet att fördjupas och uttrycken kan med fördel integreras i andra ämnen. Som ett

konkret exempel kan man hämta inspiration från ”Den andra möjligheten”¹⁶ där skolan har kopplat ihop ”Art & Science” och därigenom utvecklar lärandet. ”Eleverna får möjligheter att arbeta konstnärligt, för att också i den processen upptäcka och undersöka hur världen hänger ihop”¹⁷. Tidigare kulturinsatser gjorda i kommunen som animeringsprojektet¹⁸ i samarbete med Film i Värmland kan användas för att gestalta till exempel en grodas utveckling från yngel till groda (NO och estetiska lärprocesser). Andra tidigare insatser att jämföra med är olika inbjudna slöjdkonstnärer som arbetat tillsammans med eleverna med bland annat luffarlöjd och smide, vilka kan vara förebilder för nya projekt inom detta konstområde.

MUSIK – DANS

I Käl har vi förmånen att ha en fantastisk kommunal musikskola med vilken grundskolan samarbetar i viss utsträckning. I detta övergripande tema ska musikskolan spela en betydande roll och tillsammans med skolområdets elever arbeta fram en musikal, där så många ämnen som möjligt integreras i processen. Som ytterligare pusselbit finns i detta område dansen, där exempelvis Dans i Värmland kan involveras som danskonstnär/pedagog.

LITTERATUR/BERÄTTANDE – DRAMA

På skolverkets uppdrag genomförde Mats Myrberg en översikt av forskningen som handlar om läs- och skrivsvårigheter. ”Det räcker inte med ”mer av samma”. Lästräsningsprogrammet måste innehålla moment som tillför något mer och annorlunda än det man får i den vanliga undervisningen”.¹⁹ I nära samarbete med Kils bibliotek och skolbiblioteket utformas detta övergripande konstområde som dessutom ska syfta till att stärka bland annat läs- och skrivinlärning, men också relationen och samarbetet mellan skolområdet och biblioteket. Pilotprojektet ”Berättarnatt”²⁰ (Spöknatt på biblioteket) som utformades i samarbete med biblioteket, klass 6a med klasslärare och kultursamordnaren, ligger till grund för det fortsatta arbetet och kommer att utvecklas vidare med nya berättarnätter och författarmöten.

¹⁶ Den andra möjligheten – estetik och kultur i skolans lärande, 2008, Amelie Tham, Myndigheten för skolutveckling

¹⁷ Den andra möjligheten – estetik och kultur i skolans lärande, 2008, Amelie Tham, s. 30, Myndigheten för skolutveckling

¹⁸ <http://kil.se/Se-och-gora/Kultur/Kultur-i-skolan/Animering-i-arskurs-9/>

¹⁹ <http://www.kodknackarna.se/wp-content/uploads/2011/04/forskning.pdf>

²⁰ <http://kil.se/Se-och-gora/Kultur/Nyheter/Spoknatt-pa-biblioteket/>

Enligt en undersökning av tioåringars läsförmåga år 2006, har de bland annat svårare att läsa mellan raderna och dra mer avancerade slutsatser än tidigare. ”Vi står inför utmaningen att utveckla en ännu mer inspirerande läsmiljö i skolan baserad på verksamma stödstrukturer”²¹.

Förhoppningen är att detta konstområde kommer att sätta detta i fokus och med hjälp av konstnärliga metoder och upplevelser bidra till ett bättre inlärningsklimat – för både elever och lärare.

ÅRSKURS 7, 8 OCH 9

Högstadieskolan i kommunen kommer att fokusera utifrån följande områden:

Årskurs 7	Kulturarv, med utgångspunkt i det lokala kulturarvet
Årskurs 8	Eget skapande och scenkonst
Årskurs 9	Fördjupning och scenkonst

Kil har ett lokalt kulturarv som vi vill utgå ifrån när det gäller elevernas kulturmöte i årskurs 7. Kil var på medeltiden en naturlig mötesplats som låg på ett näs mellan Fryken och Klarälven. Här drogs så småningom Sveriges första järnväg och Kil blev en historisk järnvägsknut. I Kil finns numer också ångbåten Freja, som bärgades från botten av Fryken för ett antal år sedan och som nu har Kil som hemmahamn igen. Som introduktion till högstadietiden kommer eleverna att få uppleva och lära sig mer om det lokala kulturarvet och utifrån det möta vårt regionala arv; som exempelvis Selma Lagerlöf, Gustav Fröding och Nils Ferlin. För att utforska detta och annat, kommer skolan att arbeta i samarbete med bland andra Värmlandsarkiv.

I årskurs 8 och i årskurs 9 kommer eleverna främst att möta olika typer av scenkonst, men också i årskurs 8 ha det egna skapandet i fokus och i årskurs 9 genom konstens metoder ha möjlighet att fördjupa sig i aktuellt ämne.

Detta innebär inte att de olika konstformerna blir helt statiska och utesluter annat. Vi vill lämna dörren öppen för aktuellt utbud för kommunens grundskolor om utrymme ges.

DAGENS KULTURINSATSER

I Kils kommuns grundskolor har kulturen tagit stor plats de sista åren. Kulturen prioriteras och välkomnas av alla pedagoger och skolledare. Kulturen är ett

²¹ Utmana, utforska, utveckla!, 2010, Liberg, af Geijerstam, Wiksten Folkeryd, Studentlitteratur

naturligt inslag i skolvardagen. Överallt myllrar det av pågående kulturprojekt och flera pedagoger har deltagit i Karlstads Universitets projekt ”estetiskt lärande”²² vars syfte är att verksamma inom skolan och konstnärer/kulturarbetare skall mötas, utbyta erfarenheter och ta del av ny forskning, samt utveckla och fördjupa sin egen kunskap och förståelse för hur estetiskt arbete kan stödja elevers läroprocesser”. Dessa inspirerade och inspirerande pedagoger finns överallt i kommunen och fler har anmält sig till nästa omgång.

Kils högstadium erbjuder också eleverna sedan 2002 att välja musik eller bild som inriktning. Musik- och bildklasserna samarbetar i olika evenemang och genomför bland annat en musikal med tillhörande konstutställning. I årskurs 9 genomförs varje år en större konstutställning ”Det Stora Konstnärsarbetet” inom den ordinarie bildundervisningen, samt flera mindre utställningar i samband med temaredovisningar i de lägre årskurserna. En poesitävling är också årligen återkommande för elever i högstadiet inom den ordinarie svenskundervisningen. På högstadiet erbjuder man även eleverna i de olika årskurserna att varje år planera och uppföra en skol-/avslutningsshow.

För att nämna något mer erbjuder även grundskolorna eleverna i flera olika årskurser filmundervisning med och medverkande i filmgrupper, där egna manus blir till egna filmer. Det genomförs också varje år en dansvecka i samarbete med professionell lokal aktör. Skolan samarbetar också med musikskolan och har i många år erbjudit möjlighet till instrumentell undervisning under skoltid och olika musikevenemang där eleverna står i fokus och får uppträda.

Utöver detta, och mycket mer, sker sedan flera år tillbaka kulturinsatser som är baserade på bidraget Skapande skola från kulturrådet, se hemsidan <http://kil.se/Se-och-gora/Kultur-i-skolan/>

Handlingsplanen kommer under 2012 att vidareutvecklas och även omfatta förskolan.

Kil den 6 februari 2012

Dan Granström
Förvaltningschef

²² <http://www.kau.se/ruc/aktuella-projekt>